

ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 13, NUMBER 1, 2024

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 13, No. 1, 2024

POLAČKOVÁ, A.: University of Prešov as an aid actor to Ukrainian refugees. *Annales Scientia Politica*, Vol. 13, No. 1 (2024), pp. 33 – 43

ANNA POLAČKOVÁ

Institute of Political Science
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: anna.polackova@unipo.sk

Abstract:

Not only did the military invasion of Ukraine at the end of February 2022 have a significant impact on the region of Europe, but it has also had far-reaching global implications. However, the direct impact of the war has been felt the most by the countries immediately adjacent to it as thousands of people began fleeing Ukraine from the very first days of the conflict. At the same time, however, this tragedy also raised a wave of enormous solidarity in the neighbouring countries, involving local municipalities, entrepreneurs, humanitarian organizations, the churches and thousands of volunteers. This article focuses on such assistance within Slovakia, especially in its eastern part, with the aim of evaluating the activities of the University of Prešov as one of the important actors in assisting refugees from Ukraine.

Keywords:

Refugees, students, Ukrainian refugees, University of Prešov, volunteers.

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA AKO AKTÉR POMOCI UKRAJINSKÝM ODÍDENCOM

ANNA POLAČKOVÁ

Institute of Political Science
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: anna.polackova@unipo.sk

Abstract:

Not only did the military invasion of Ukraine at the end of February 2022 have a significant impact on the region of Europe, but it has also had far-reaching global implications. However, the direct impact of the war has been felt the most by the countries immediately adjacent to it as thousands of people began fleeing Ukraine from the very first days of the conflict. At the same time, however, this tragedy also raised a wave of enormous solidarity in the neighbouring countries, involving local municipalities, entrepreneurs, humanitarian organizations, the churches and thousands of volunteers. This article focuses on such assistance within Slovakia, especially in its eastern part, with the aim of evaluating the activities of the University of Prešov as one of the important actors in assisting refugees from Ukraine.

Keywords:

Refugees, students, Ukrainian refugees, University of Prešov, volunteers.

Úvod

Vojenská invázia Ruska na Ukrajinu 24. 2. 2022 spôsobila obrovskú migračnú vlnu z tejto krajiny smerom do Európy. Svedčí o tom skutočnosť, že hneď v prvý deň vojny prekročilo podľa údajov *Operational Data Portal*

UNHCR (2022) ukrajinskú hranicu smerom von až 79 209 osôb ako utečencov, smerom späť iba 10 946. Počet utečencov z Ukrajiny rýchlo narástol aj v nasledujúcich dňoch, pričom počas prvého týždňa konfliktu (k 2. 3. 2022) to bolo celkovo už 989 560 osôb (denne priemerne 141,4 tis.), pričom sa vrátilo iba 76 598. Po dvoch týždňoch od začiatku invázie to bol už dvojnásobok na úrovni 2 301 246 osôb a po mesiaci (k 23. 3. 2022) až 3 589 938 osôb.

Tri najkrízovejšie týždne na začiatku vojny predstavovali zároveň aj týždne, keď sa na Ukrajinu vrátilo najmenej osôb, a to celkovo iba 241 091, pričom v priemere denne len 11,5 tis. osôb. V nasledujúcich mesiacoch sa na Ukrajinu začalo vracieť viac osôb denne (druhý mesiac – 21,8 tis. osôb, tretí – 29,6 tis. a štvrtý – 32,6 tis.).

Pri sledovaní rozdielu medzi počtom osôb odchádzajúcich z Ukrajiny a osôb vracajúcich sa na Ukrajinu od začiatku konfliktu podľa údajov UNHCR (2022) je jasný odliv obyvateľov. Po prvom mesiaci vojny to bolo 3,24 mil. osôb, po druhom mesiaci to bolo kumulatívne už 4,17 mil. osôb, po treťom číslo stúplo na 4,66 mil. a po štvrtom na 5,17 mil. osôb. Prudký trend nárastu počtu utečencov sa potom spomalil vďaka zníženiu počtu osôb odchádzajú-

cich z Ukrajiny, ako aj nárastu vracajúcich sa späť domov.¹

Čo sa týka Slovenska,² z pohľadu vývoja počtu utečencov z Ukrajiny bol najkritickejší prvý mesiac, pričom už od prvých dní konfliktu začal štát pomáhať utečencom smerujúcim na Slovensko. Plynulý chod cez slovensko-ukrajinskú hranicu sa snažil zabezpečiť svojimi posilnenými zložkami v radoch colníkov, policajtov, vojakov, hasičov, pracovníkov migračného úradu, zahraničných zložiek, ako i zamestnancov okresných úradov.

Enormný nápor utečencov pomáhali však štátu a samosprávam zvládnuť aj rôzne občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie, cirkevné charitatívne organizácie, firmy či tisíce dobrovoľníkov na celom Slovensku, bez ktorých by nebolo možné zvládnuť masívnu migračnú krízu. Ľuďom, ktorých zasiahla vojna, ponúkali humanitárnu pomoc, organizovali finančné aj materiálne zbierky, koordinovali dobrovoľníkov a mnoho iného. Zo subjektov zapojených do pomoci možno spomenúť mimovládnu neziskovú organizáciu Človek v ohrození, Slovenskú katolícku charitu, Slovenský Červený kríž, Slovenský skauting, Maltézske pomoci Slovensko a mnohé iné. Viac ako tridsať mimovládnych organizácií zároveň spoločne iniciovalo aj samostatnú výzvu na podporu Ukrajínok a Ukrajincov v ohrození s názvom #KtoPomôžeUkrajine. Išlo primárne o humanitárnu pomoc na Ukrajinu alebo pomoc tým občanom Ukrajiny, ktorí hľadali bezpečie na Slovensku. Každý obyvateľ Slovenska môže ponúknuť pomoc podľa svojich možností, či už je to uby-

tovanie, doprava, materiálna, psychologická alebo sociálna podpora, alebo iné. Platforma buduje silnú sieť jednotlivcov aj organizácií, ktorí chcú pomôcť občanom Ukrajiny a prepája ich priamo s potrebami ľudí v núdzi (Kto pomôže Ukrajine, 2023).

Vysokému počtu ukrajinských utečencov v prvých týždňoch od vypuknutia vojny čelili prevažne prihraničné obce a priľahlé menšie či väčšie mestá nachádzajúce sa v blízkosti ukrajinských hraníc. Medzi ne možno zaradiť aj krajské mesto Prešov. Zo subjektov na území mesta Prešov, ktoré aktívne participovali na pomoci, možno uviesť napr. OZ Podaj ďalej Prešov, Prešovské dobrovoľnícke centrum, Gréckokatolícky kňazský seminár PU, Mesto Prešov či Prešovský samosprávny kraj, ktorý spustil platformu (PSK, 2022) pomoci pre Ukrajinu, sieťujúc neziskové organizácie, občanov, dobrovoľníkov, podnikateľov a pod. Do pomoci sa popri iných subjektoch zapojila aj Prešovská univerzita v Prešove (PU), ktorá sa svojimi aktivitami snažila a snaží pomôcť odídencom z Ukrajiny (najmä rodinám ukrajinských študentov študujúcich na PU) a zmierniť tak negatívne dopady stále pretrvávajúcej vojny.

Opatrenia univerzity na pomoc študentom a zamestnancom z Ukrajiny

Na PU v akademickom roku 2021/2022 študovalo 904 ukrajinských študentov, ktorým univerzita po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine vyjadrila maximálnu podporu. Zároveň pripravila súbor opatrení s cieľom pomôcť zmierniť ťažkú situáciu, v ktorej sa ocitli jej študenti a zamestnanci pochádzajúci z Ukrajiny. Jedným z prvých krokov, ku ktorým univerzita pristúpila, bolo vyčlenenie voľných ubytovacích kapacít jej študentských domovov na dočasné ubytovanie rodinných príslušníkov ukrajinských študentov a pracovníkov zamestnaných na univerzite. Bezplatné ubytovanie v internátoch využilo viac ako 100 rodinných príslušníkov vrátane 30 detí. Tí využili možnosť ubytovania na internáte buď krátkodobo v rámci prechodu do ďalšej krajiny, alebo dlhodobejšie, keďže im univerzita poskytla zmluvu na ubytovanie od 25. marca do 31. augusta 2022 (Polačková, 2022a).

Študenti z Ukrajiny, ktorí sa ocitli v obzvlášť nepriaznivej sociálnej situácii, zároveň mohli požiadať o jednorazové mimoriadne šti-

¹ Celkovo počas viac ako pol roka od vypuknutia vojnového konfliktu (24. 2. – 31. 8. 2022) najviac osôb z Ukrajiny smerovalo v rámci susedných krajín do Poľska (viac ako 5,6 mil.), 2,3 mil. do Ruska, viac ako 1 mil. osôb do Maďarska a do Rumunska, viac ako 750 tis. na Slovensko a takmer 600 tis. do Moldavska. Z hľadiska prepočtu na 1000 obyvateľov prijímajúcich štátov to bolo najviac opäť do Poľska (149,0 osôb), potom Moldavska (145,4 osôb), Slovenska (130,7 osôb) a Maďarska (129,3 osôb).

² Slovenská republika podobne ako Poľsko a Maďarsko bezprostredne susedia s Ukrajinou. Štátna hranica je však podstatne kratšia (iba 97,8 km), pričom sa tu nachádzajú dva železničné (Čierna/T. – Čop, Maťovské Vojkovce – Pavlovo) a tri cestné hraničné priechody (Veľké Slemence – Mali Slemenci, Vyšné Nemecké – Užhorod, Ubľa – Malýj Bereznij), cez ktoré prichádzali utečenci z Ukrajiny na územie Slovenska.

pendium, pričom finančné prostriedky vo výške 150 eur boli vyplatené viac ako 600 študentom. V prvé dni po vypuknutí konfliktu univerzita vytvorila databázu dobrovoľníkov z radov ukrajinských a slovenských študentov, ktorí boli ochotní zapojiť sa do rôznych dobrovoľníckych aktivít, napríklad pomáhať na hraničných priechodoch, pri tlmočení, s výučbou/doučovaním žiakov školopovinných ukrajinských detí, s organizovaním humanitárnej a materiálnej pomoci a pod., prípadne ďalšími aktivitami v spolupráci so štátnymi inštitúciami a organizáciami tretieho sektora (Polačková, 2022a).

Ukrajinským študentom, zamestnancom a ich rodinným príslušníkom univerzita taktiež ponúka psychologické poradenstvo a s cieľom vyhodnocovať ich akútne špecifické potreby zriadila aj jednotnú kontaktnú adresu ukrajina@unipo.sk, na ktorú mohli adresovať svoje požiadavky. Tie, vzhľadom na svoje možnosti, aj univerzita promptne riešila prostredníctvom konkrétnych opatrení.

Nezisková organizácia Universitaes Prešov, n. o., PU zriadila transparentný účet, na ktorý mohli darcovia prispievať svojimi finančnými príspevkami. Vyzbierané zdroje následne slúžili ako finančná pomoc pre ukrajinských študentov univerzity. Nemenej dôležitým univerzitným opatrením bolo aj zohľadnenie zhoršenej možnosti účasti študentov na výučbe. Vedenie univerzity poprosilo pedagogických zamestnancov o vyššiu mieru tolerancie v prípade neúčasti študentov na vyučovaní, či už z dôvodov ich zapojenia do dobrovoľníckej činnosti, alebo z iných osobných dôvodov (Polačková, 2022a). O univerzitných opatreniach na pomoc Ukrajine informovali na základe tlačovej správy z PU aj viaceré regionálne či národné médiá (Ahoj TV, 2022a; Košice online, 2022; PIS, 2022a; Prešov 24, 2022a; TASR, 2022a).

Pomoc univerzity ukrajinským odídencom vyzdvihol aj mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec na Ukrajine Marek Šafin, ktorý osobne navštívil PU 13. apríla 2022. Na pôde univerzity diskutoval so študentmi a dobrovoľníkmi z rôznych sfér zameraných na pomoc ukrajinským utečencom. S rektorom univerzity Petrom Kónym podpísal aj memorandum o vzájomnej spolupráci s cieľom prehĺbiť a rozšíriť súčinnosť pri pomoci ľuďom zasiahnutých vojnovým konfliktom na Ukrajine, osobit-

ne v oblasti školstva, národnej a regionálnej kultúry, spoločenského života a medzinárodnej spolupráce. „Je to prejav ľudskosti a vyzretosti študentov, ktorí vedia, že je potrebné v týchto neľahkých časoch pomáhať. Občianska spoločnosť u nás je veľmi rozvinutá, nebol som prekvapený, že sa študenti takto zaangažovali, osobne som to priam očakával,“ uviedol na stretnutí veľvyslanec. Zároveň dodal, že Slovensko a Ukrajina sú síce susedné štáty, no aj napriek tomu sa stále dostatočne dobre nepoznajú. „Máme toho dosť spoločného a dlho sme o sebe veľa nevedeli. Aj táto dnešná situácia prispieva k tomu, že lepšie spoznáme my vás a vy nás,“ poznamenal Šafin (Polačková, 2022b).

Na stretnutí s veľvyslancom boli prítomní dobrovoľníci z radov učiteľov a študentov PU, ktorí vykonávali rôznorodé aktivity týkajúce sa pomoci utečencom, nechýbali však ani rodinní príslušníci ukrajinských študentov bývajúcí v študentských domovoch PU. „Chcela by som sa veľmi poďakovať Prešovskej univerzite za to, že nám poskytla ubytovanie. Som rada, že mám možnosť navštevovať aj rôzne prednášky mojich slovenských kolegov, mám prístup do univerzitnej knižnice a taktiež sa zúčastňujem rôznych kultúrnych podujatí. Aj to nám pomáha nemyslieť na to, čo sa deje u nás doma na Ukrajine,“ vyzdvihla Iryna Špičko, docentka z Dniprovskej národnej univerzity, ktorá bývala v študentskom domove od vypuknutia konfliktu až do konca augusta 2022 (Polačková, 2022b). O návšteve veľvyslancu informovali na základe tlačovej správy z PU aj viaceré regionálne či národné médiá (Ahoj TV, 2022b; Frank, 2022; PIS, 2022b; Prešovský večerník, 2022a; TASR, 2022b).

Dobrovoľnícke aktivity na pomoc ukrajinským odídencom

Prešovská univerzita má osem fakúlt, na ktorých v akademickom roku 2021/2022 študovalo viac ako 8300 študentov. Na pomoci ukrajinským odídencom participovali stovky študentov a zamestnancov univerzity naprieč všetkými fakultami, ktorí sa pravidelne zapájali a stále zapájajú do rôznych foriem dobrovoľníckej činnosti, či už individuálne, alebo v spolupráci s rôznymi organizáciami, štátnymi inštitúciami, centrami, charitami a pod.

Univerzitní študenti pochádzajúci z Ukrajiny sa zapojili do charitatívneho koncertu s názvom Koncert pre Ukrajinu, ktorý sa realizoval v rôznych mestách na Slovensku s cieľom vyjadriť podporu a solidaritu vojnou zmietanej Ukrajine. V centre mesta Prešov sa koncert realizoval 6. marca 2022 a vystúpili na ňom študenti s viacerými osobnými svedectvami, ale taktiež aj s hudobnými číslami.

Pomocnú ruku na hraničných priechodoch od samého začiatku konfliktu podávali stovky študentov univerzity. Nemalá skupina študentov prekladateľstva a tlmočníctva, učiteľstva, ale aj iných študijných programov Filozofickej fakulty (FF) zabezpečovala tlmočenie na hraničných priechodoch, kde sa prichádzajúcim utečencom prihovárali v ukrajinskom alebo anglickom jazyku. Pracovali taktiež na korektúrach textov v ukrajinčine pre centrálny vízový orgán, ale pomáhali i na oddeleniach cudzineckej polície. Do komunitného tlmočenia v rámci aktivít spojených s migráciou s cieľom prekonať jazykové bariéry na rôznych kontaktných miestach (tlmočenie na úradoch pri vybavovaní dokladov, na autobusových a železničných staniách, v obchodoch, na školách a pod.) sa v spolupráci s organizáciami tretieho sektora zapájali aj študenti iných fakúlt (Polačková, 2022c).

Nechýbali ani študenti Gréckokatolíckej teologickej fakulty a bohoslovci Gréckokatolíckeho kňazského seminára PU, ale tiež Pravoslávnej bohosloveckej fakulty, ktorí zároveň telefonicky koordinovali utečencov na ceste z Ukrajiny do Prešova a okolia. Fakulta v spolupráci s Pravoslávnym kňazským seminárom PU ponúkala tiež sociálno-právne, duchovné či psychologické poradenstvo. V súvislosti s dianím na Ukrajine sa do pomoci ľuďom postihnutým vojnou zapájala i Prešovská pravoslávna eparchia v Prešove (Polačková, 2022c).

Psychologickú pomoc pre svojich ukrajinských študentov zabezpečoval Inštitút psychológie Filozofickej fakulty či Katedra manažérskej psychológie Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu, ktorá zároveň zriadila Výcvikové stredisko krízovej intervencie. Jeho cieľom bol praktický tréning základných komunikačných zručností krízovej intervencie pri poskytovaní sociálnej opory ľuďom utekajúcim pred ozbrojeným konfliktom na Ukrajine. Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu zároveň zrealizovala finančnú zbierku a jej výnos

následne odovzdala Slovenskému Červenému krížu v Prešove (Polačková, 2022c).

Zastúpenie pri dobrovoľníckych aktivitách mala aj Fakulta zdravotníckych odborov, ktorej študenti okrem pomoci na hraniciach pomáhali i na železničných staniách s kúpou cestovných lístkov, zabezpečením stravy či dozorom detí. Do pomoci sa zapojili taktiež ukrajinské študentky pôrodnej asistencie. Tie boli pri pôrode ukrajinskej mamičky, ktorá opustila Ukrajinu bezprostredne po vypuknutí konfliktu a rozhodla sa usadiť v Prešove. O tejto aktivite informovali na základe tlačovej správy z PU aj viaceré regionálne či národné médiá (TV JOJ, 2022; Dudová-Bašistová, 2022).

Pedagogická fakulta prostredníctvom svojich študentov participovala na pomoci materským a základným školám v meste Prešov v súvislosti so začleňovaním ukrajinských detí do svojich radov. Pre mladších súrodencov študentov z Ukrajiny, ktorí bývali v študentských domovoch, ako aj pre ukrajinské deti z externého prostredia sa na univerzite realizoval dvakrát do týždňa športový krúžok pod gesciou študentov Fakulty športu. Na pôde Pedagogickej fakulty sa za účasti študentiek Inštitútu estetiky a Inštitútu politológie FF PU zároveň raz týždenne ukrajinské deti stretávali na kreatívno-umeleckom krúžku, ktorý bol podobne ako ten športový veľmi obľúbený a vyhľadávaný.

Kolektív študentov Fakulty športu zorganizoval 23. mája 2022 i benefičný turnaj s názvom „zaŠPORTujem“. S myšlienkou zorganizovať podujatie s charitatívnym zámerom prišli traja študenti druhého ročníka študijného programu šport pre zdravie, ktorí viedli na univerzite športový krúžok určený pre ukrajinských odíedencov. Na turnaji sa zúčastnilo viac ako 80 športových nadšencov, ktorí v rámci 20 tímov súťažili v plážovom volejbale a v streetballe. „Nebolo to len o súťažení, ale hlavne o krásnej myšlienke prepojiť športové populácie s finančnou pomocou pre deti z Ukrajiny, ktoré sa stali za posledné mesiace aj našimi kamarátmi,“ povedala študentka Timotea Jarošová, jedna z hlavných organizátoriek. Študentom sa podarilo vyzbierať 301 EUR, ktoré poputovali na nákup športových potrieb pre deti zasiahnuté vojnovým konfliktom (Polačková, 2022d). O tejto aktivite informovali na základe tlačovej správy z PU aj viaceré regionálne či národné médiá (TASR, 2022c, Prešov 24, 2022c).

K univerzitným dobrovoľníckym aktivitám pribudol aj bezplatný kurz slovenského jazyka pre odídencom z Ukrajiny, ktorý sa na univerzite realizoval od konca marca do konca júna 2022. Kurz slovenského jazyka pre 100 záujemcov z Ukrajiny viedlo 5 lektoriek z Inštitútu slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty. K lektorkám, ktoré majú skúsenosť s výučbou slovenčiny ako cudzieho jazyka, sa neskôr pridali aj pedagogickí asistenti z radov študentov. Vzhľadom na veľký počet záujemcov sa vytvorilo päť 20-členných skupín, ktoré sa stretávali na jednej 60-minútovej vyučovacej hodine týždenne. Cieľom kurzu bolo, aby si odídencom osvojili základnú slovnú zásobu a frázy, vďaka ktorým budú schopní fungovať v každodenných komunikačných situáciách (Polačková, 2022e). O tejto univerzitnej aktivite informovali na základe tlačovej správy z PU aj viaceré regionálne či národné médiá (Korzár, 2022; TASR, 2022d; Prešov 24 2022b; Prešovský večerník, 2022c).

K pomoci ukrajinským študentom a odídencom z Ukrajiny sa pridali i mnohí študenti a zamestnanci univerzity, ktorí sa zapojili do rôznych finančných či materiálnych zbierok alebo inej formy dobrovoľníckej činnosti. Jednou z nich bola aj zbierka v rámci iniciatívy Univerzita pre univerzitu, ktorá bola zameraná na materiálnu pomoc pre Užhorodskú národnú univerzitu, s ktorou PU dlhodobo spolupracuje. Keďže Užhorodská univerzita prichýlila vo svojich internátoch 1500 utečencov z najrizikovejších častí Ukrajiny, požiadala PU o materiálnu pomoc pre týchto ľudí. Pri jej uskladňovaní univerzita spolupracovala s občianskym združením Podaj ďalej Prešov, ktoré sa zaoberá materiálnou pomocou ľuďom v ťažkých životných situáciách formou zbierok či dobrovoľníckych aktivít. Na Ukrajinu od vypuknutia vojnového konfliktu prepravilo stovky ton humanitárnej pomoci. Práve v uvedenom občianskom združení vypomáhali ako dobrovoľníci aj mnohí univerzitní študenti. O dobrovoľníckej činnosti univerzity v oblasti pomoci ukrajinským odídencom informovali na základe tlačovej správy z PU aj viaceré regionálne či národné médiá (Ahoj TV, 2022c; Ahoj TV, 2022d; Prešovský večerník, 2022b; Rádio Slovensko, 2022; TV Markíza, 2022; TASR, 2022e, TASR, 2022f; TV Noviny, 2022).

Prieskum zameraný na problémy, potreby a pocity ukrajinských odídencom bývajúcich v študentských domovoch PU

Metodológia a popis prieskumnej vzorky

Ako výskumnú metódu sme použili kvantitatívny prieskum medzi ukrajinskými odídencomi bývajúcimi v študentských domovoch PU. V prípade metodiky zberu dát šlo o dopytovanie prostredníctvom elektronického dotazníka, ktorý bol zaslaný respondentom na ich mailové adresy, nakoľko univerzita disponovala mailovými adresami, ktorú odídencomi uviedli pri podpise zmluvy o ubytovanie. Zber dát sa realizoval v mesiaci júl 2022. Dotazník bol štruktúrovaný do troch základných okruhov, ktoré boli zamerané na potreby, problémy a pocity respondentov. Úvodná časť dotazníka mapovala demografické údaje o respondentovi ako je pohlavie, vek, miesto bydliska, vzdelanie, profesia, jazyk, ktorý ovláda a taktiež sme zisťovali, s kým prišiel respondent na Slovensko. Dotazník pozostával z 26 otázok, z toho 7 položiek bolo otvorených, 13 položiek uzavretých a 6 polootevorených. Na účely merania percepcií, postojov a názorov bola v dotazníku použitá aj Likertová viacpoložková škála (Walker, 2010) pre každú skupinu otázok. Takéto škálovanie totiž vytvára intervalové premenné, ktoré nielenže umožňujú určiť poradie (ranking) položiek, ktoré meriame, ale aj kvantifikovať a porovnávať veľkosť rozdielov medzi nimi. Následne vypočítané priemerné hodnoty každej položky môžu byť interpretované ako diferenciácie názorových odtieňov medzi dvoma extrémami. Bodová škála umožňuje respondentovi relatívne široký rozsah odpovedí a poskytuje presnejšie informácie o tom, čo si respondenti myslia.

V študentských domovoch PU bolo ubytovaných 103 odídencom, pričom viacerí z nich využili ubytovanie len na pár dní. Dlhodobejšie ubytovanie, od marca do augusta celkovo využilo 75 Ukrajincov, vrátane 30 detí. Náš prieskum sme sa snažili zamerať práve na túto dlhodobejšie ubytovanú skupinu dospelých ľudí, ktorých bolo 45. Z uvedeného počtu sa do prieskumu zapojilo celkovo 36 respondentov, z ktorých bolo 91,7% žien a 8,3% mužov. Najväčšie zastúpenie mali respondenti vo veku 40 (11,9%) a 44 rokov (11,9%), nasledoval vek 20 rokov (8,6%), 19 (5,7%), 30 (5,7%) a 38 rokov

(5,7%). Po jednom respondentovi mali zastúpenie respondenti v ďalších vekových kategóriách, pričom najstarší respondent mal 66 rokov. Respondenti pochádzali z rôznych častí Ukrajiny, najviac z nich pochádzalo z Kyjeva (22,2%), zo Sumy bolo 8,3% respondentov, pričom 2,7% mali zastúpenia mestá a obce ako: Lvov, Melitopol, Starý Saltov, Fastiv, Dobropillya (Donecká oblasť), Záparošie, Mariupol, Kropivnický, Malutyanka, Bushtyno, Cherson, Zinkiv, Dnipro, Korostyshiv (Žytomyrská oblasť), Charkov, Ivano-Frankivsk, Užhorod či Uman.

Čo sa týka vzdelania, prevládali respondenti s vysokoškolským vzdelaním (61,6%), nasledovalo stredoškolské vzdelanie s maturitou a bez maturity s rovnakým percentuálnym podielom 13,9%, so základným vzdelaním bolo 5,5% respondentov a jeden respondent bol bez vzdelania. V prípade demografických údajov o respondentoch sme sa zaujímali aj o ich pracovné povolanie, ktoré vykonávali na Ukrajine. Medzi respondentami prevládali povolania ako obchodný manažér, IT startup manažér, obchodný kouč, učiteľka, psychológ, riaditeľka maklérskej spoločnosti, vedúca odboru, pracovníčka v banke, stavebná inžinierka, banská inžinierka, personalistka, účtovník, herečka, predavačka, kaderníčka, skladník, kuchárka, vedúca predaja, študentka, ale aj štátni zamestnanci, či dôchodcovia.

Vzhľadom na možnú jazykovú bariéru pri príchode na Slovensko sme sa respondentov taktiež pýtali, akým jazykom sa dohovoria, pričom mohli označiť viacero možností. Popri ukrajinskom jazyku (100%), 80% respondentov ovláda ruský jazyk, 42% sa dohovoria anglickým a 28,6% slovenským jazykom. Taktiež nás zaujímala informácia, s kým prišli jednotliví respondenti na Slovensko. Viac ako polovica (54,3%) respondentov označila možnosť „sám/a s deťmi“, 22,9% prišlo s príbuznými a 20% so známymi. Iba jedna respondentka uviedla možnosť, že prišla s manželom a deťmi.

Hlavné zistenia a interpretácia výsledkov prieskumu

Výsledky prieskumu v časti zameranej na potreby ukazujú, že prvú z potrieb, ktorú respondenti bezprostredne po príchode na Slovensko riešili bolo „vybavenie dokladov na

cudzineckej polícii (dočasné útočisko, doklad „Potvrdenie o udelení tolerovaného pobytu na území SR“), túto možnosť označilo 68,6% opýtaných. 11,4% označilo možnosť „hľadanie si práce“ a 8,6% respondentov ako prvú z potrieb identifikovali „prihlasovanie detí do škôlky/školy“. Zvyšní respondenti odporúčane uviedli možnosť „vyhľadávanie lekárskej starostlivosti“ a alternatívu „iné“. Vzhľadom na vzniknuté potreby sme sa respondentov pýtali, aký druh pomoci zo strany Prešovskej univerzity využili. Popri tom, že všetci respondenti využili možnosť ubytovania v študentskom domove PU, až 61,3% respondentov navštevovalo kurz slovenského jazyka, ktorý sa bezplatne realizoval na univerzite, 16,5% využilo možnosť športového krúžku pre ich deti a 6,5% respondentov označilo alternatívu „kreatívno-umelecký krúžok pre deti“. Možnosť „psychologické poradenstvo“, „stravovanie v školskej jedálni“, „materiálna pomoc“ (ošatenie, hygienické potreby a pod.) označilo rovnako 3,2% respondentov. Zvyšní uviedli, že nepotrebovali žiadnu ďalšiu pomoc od univerzity. V prieskume sme zároveň zisťovali, či respondenti plánujú na Slovensku zostať. Z výsledkov vyplýva, že až 63,9% respondentov plánuje na Slovensku zostať len dočasne, 19,4% sa chce čo najskôr vrátiť na Ukrajinu a 16,7% respondentov plánuje na Slovensku zostať natrvalo. V danej súvislosti sme taktiež respondentov pýtali, či majú na Ukrajine nejakého blízkeho člena rodiny, ktorý za nimi plánuje prísť na Slovensko. Viac ako polovica (54,3%) respondentov má príbuzného, ktorý však za nimi nepríde, 28,6% označilo možnosť „nie, nemám“, 11,4% respondentov má príbuzného, ktorý príde hneď, ako to situácia dovoľí.

V súvislosti s príchodom odídencom na Slovensko sa spájali aj značné problémy. Respondentov sme sa v tejto súvislosti pýtali, do akej miery mali na Slovensku problémy s tým, že sú odídenkami z Ukrajiny. Tretina (34,3%) respondentov uviedla, že do „veľmi veľkej“, do „značnej“ 31,4%, do „veľkej“ 17,1%, alternatívu do „nízkej“ miery označilo 14,3% respondentov a do „veľmi nízkej“ iba 2,9%. Z časti dotazníka zameraného na problémy taktiež vyplýva, že jedným z problémov, ktorý respondenti najviac riešili po príchode na Slovensko, pričom mohli označiť viacero možností, bola jazyková bariéra (58,3%). Nasledovalo „hľadanie si ubytovania“ (27,8%) a „problém sa zamestnať“

(27,8%), problémom bol aj „nedostatok financií“ (19,4%), „neznalosť prostredia“, (11,1%), či problém s umiestnením detí do škôl/škôlok (8,3%). Iba 5,8% respondentov uviedlo, že nemalo žiadne problémy a 2,8% respondentov, že malo problém s vybavovaním dokumentov. V tejto časti dotazníka sme formulovali aj otvorenú otázku (č. 14), v ktorej sme sa pýtali na aktuálne potreby. Veľká časť respondentov uviedla, že má obavu o následné ubytovanie, keďže univerzita ponúkala ubytovanie kvôli začiatku ďalšieho akademického roka do 31. augusta. Medzi odpoveďami rezonovala aj potreba lekárskej starostlivosti („lekárska konzultácia s očným lekárom kvôli potrebne okuliarov“, „potreba návštevy gynekológa kvôli tehotenstvu“), ale tiež dopyt po aktivitách, krúžkoch a táboroch pre deti, či potrebu komunikácie v slovenskom jazyku. Odídencov sme sa pýtali aj na problémy s hľadaním si práce. Takmer tretina (30,6%) označila možnosť „určite áno“, „skôr áno“ zase 16,7% respondentov. Viac ako štvrtina respondentov (27,8%) skôr nemali problém s hľadaním si práce a 19,4% si prácu nehľadalo. Iba 5,5% nemalo žiaden problém pri hľadaní si práce.

Výsledky prieskumu vo vzťahu k časti dotazníka zameraného na pocity a emócie ukazujú, že 41,7% respondentov vnímalo situáciu na ukrajinsko-slovenských hraniciach ako „pokojnú“, 44,4% ako „priemernú“ a len 8,3% ako „veľmi nepokojnú“. V tejto súvislosti sme sa respondentov pýtali na to, aké emócie pociťovali na začiatku pri vypuknutí vojnového konfliktu. Všetci respondenti uviedli negatívne afektívne pocity – strach (47,2%), zúfalstvo (33%), hrôza (11,1%) a odpor (8,3%). Zároveň sme zisťovali ako sa menilo ich emocionálne rozpoloženie od vypuknutia vojnového konfliktu až po súčasnosť: 38,9% uviedlo, že sa „mení k prežívaniu skôr negatívnych emócií“, 22,0% bolo nerozhodných a 33,3% uviedlo posun smerom k pozitívnym emóciám. Z prieskumu ďalej vyplýva, že viac ako polovica respondentov (63,9%) cíti, že vojnový konflikt negatívne ovplyvnil ich duševný well-being do „veľmi veľkej“, resp. „veľkej“ miery, a takmer tretina respondentov (30,6%) uviedla „do značnej“ miery. Pýtali sme sa aj na aktuálne emocionálne rozpoloženie participantov vzhľadom k prežívaniu pocitu šťastia. Získané údaje naznačujú, že 62,9% respondentov charakterizuje svoje emocionálne rozpoloženie

ako „priemerne šťastné“, 20% ako „nešťastné“ a 8,6% dokonca uvádza možnosť „šťastné“.

V otvorených otázkach v tejto časti sme sa respondentov pýtali na prvé pocity, ktoré zažili po prekročení slovensko-ukrajinskej hranice, keď odchádzali z rodnej krajiny (otázka č. 23). Väčšina respondentov uviedla negatívne afektívne pocity – strach, neistota a zúfalstvo. Pesimistický tón odpovedí dokumentuje táto autentická výpoveď: „V duši je bolesť a prázdnota“. U niektorých respondentov sme však zaznamenali aj ambivalentnosť v hodnotení situácie, keď negatívnu emóciu sprevádza uvedomenie si pozitívneho aspektu, napr. „Neopísateľná ľútosť a bolesť z odchodu z vlasti, no zároveň úľava z toho, že už nebudú žiadne sirény“; „[...] Strach z neznámeho a radosť, že deti sú v bezpečí“ alebo „Vyčerpanie kvôli niekoľkodňovej ceste cez Ukrajinu k hraniciam. Strach a úzkosť, pretože sme nevedeli, kam presne ideme a kde skončíme, či sa budeme môcť vrátiť, či bude náš domov neporušený. Úľava, pretože konečne budeme v bezpečí.“

Podobné negatívne pocity (strach, zúfalstvo, neistota, zmätok a nervozita) uvádzala drvivá väčšina respondentov aj po príchode na Slovensko (otázka č. 24). Na druhej strane sme zaznamenali aj pozitívne vibrácie spojené s hodnotením novej prežíanej mimojazykovej reality aktérov, napr. „Bolo ťažké uveriť, že tu existuje pokojný život bez úzkosti vo vzduchu“; „Tu je pokojný a bezstarostný život. Za oknom spievajú vtáky, je tu ticho, miestni obyvatelia nás veľmi pohostinne privítali u nich doma. Plánoval som ísť do práce a zariadiť si život“.

Prevažná väčšina respondentov vníma pomoc zo Slovenska pre emigrantov (otázka č. 25) veľmi pozitívne. Je možné konštatovať, že prežívajú pocity vďačnosti. To dokumentuje výber nasledovných autentických komentárov, napr. „Veľmi pekne vám ďakujeme, že ste nás tak srdečne privítali. Slováci sú neskutoční. Stretli nás na hraniciach autom a priviezli nás domov. Všetko nám bolo dané a všetko bolo zabezpečené. Pomohli umiestniť dieťa do školy. Som veľmi vďačný!!!!“ alebo „Chcem vyjadriť svoju úctu a vďaka slovenskému ľudu za jeho obrovskú podporu. A hlavne ľuďom, s ktorými pracujem. Za štyri mesiace, čo pracujem, ma nikto neurazil, nikto na mňa nezvyšil hlas. Moji kolegovia sú tak trpezliví“. Niektorí respondenti oceňujú explicitne aj pomoc Prešovskej univerzity, napr. „Som veľmi vďačný Prešovskej univerzite za poskytnutie bezplatného ubytovania“.

Tendenciu smerom k emócií vďačnosti v percepčnom komplexe respondentov možno pozorovať aj v odpovediach na otázku Iné (otázka č. 26): „Robíte neskutočne dôležitú vec, chcem len povedať, že svet je postavený na ľuďoch ako ste vy! Ďakujem vám veľmi pekne za vašu starostlivosť a veľmi ťordú prácu!“

Diskusia a zhrnutie

Vojenská invázia na Ukrajinu na konci februára 2022 výrazne zasiahla nielen región Európy, ale mala a má i ďalekosiahle globálne dôsledky. Priamy dopad vojny však najviac pocítili krajiny bezprostredne susediace, pretože hneď od prvých dní konfliktu začali z Ukrajiny utekať tisíce obyvateľov. Prvých utečencov prichádzajúcich na Slovensko čakali na hranici ich priatelia alebo príbuzní, ktorí sa o nich postarali. Neskôr však začalo prichádzať stále viac ľudí, ktorí nemali na Slovensku nikoho a nemali kam ísť. Obdobnú situáciu s utečencami popísali v Poľsku Ociepa-Kicińska, Gorzalczyńska-Koczkodaj (2022). Zároveň zdôraznili, že kľúčový význam v prvých dňoch vojny zohralo aktívne občianstvo. Najrýchlejšia a najefektívnejšia pomoc bola ad hoc od jednotlivcov, mimovládnych organizácií, podnikateľov, inštitúcií, ktoré sa humanitárnou pomocou nezaoberajú ako napr. školy, internáty, športové areály, ktoré ponúkli svoje stravovacie i ubytovacie kapacity. Ľudia rýchlo vytvorili v rámci sociálnych médií podporné skupiny na pomoc utečencom a zabezpečeniu ich základných potrieb. Tieto aktivity boli účinné na základe „tu a teraz“, avšak situácia s množstvom ďalších utečencov si vyžiadala dlhodobú systémovú pomoc.

Na Slovensku podobne ako v Poľsku i v ďalších krajinách sa do pomoci následne zapojili štátne orgány, s ktorými spolupracovali miestne samosprávy. Ich pomoc aj naďalej dopĺňala aktívna dobrovoľnícka činnosť jednotlivcov i organizácií, medzi ktorých patrila aj Prešovská univerzita. Tá v rámci svojich možností (okrem bezprostrednej pomoci prostredníctvom dobrovoľníkov zo strany študentov) poskytla dlhodobejšie ubytovanie a stravovanie rodinám ukrajinských študentov študujúcich na univerzite. Okrem športových a umelecko-kreatívnych krúžkov pre ukrajinské deti, bol najväčší záujem o kurz slovenského jazyka – uviedlo ho až 61,3% respondentov v rámci

realizovaného prieskumu, čo vychádzalo z toho, že až 58,3% opýtaných uviedlo ako najväčší problém po príchode na Slovensko jazykovú bariéru. Korešponduje to s prácou Atrooz et al. (2022), ktorí uvádzajú, že utečenci v cudzej krajine musia čeliť okrem nových sociálnych a kultúrnych noriem aj stresu zo zvládnutia učenia sa cudzieho jazyka.

Samotná štruktúra respondentov v rámci realizovaného prieskumu (takmer 92% tvorili ženy) odzrkadľovala trend príchodu prevažne ukrajinských žien a detí na Slovensko (muži za prvých 6 mesiacov tvorili iba 19,9%; FB, 2022). Aj v rámci Správy IOM (2022) sa uvádza, že pri realizovanom prieskume na Slovensku (od 9. 3. – 30. 6. 2022) prostredníctvom 1 027 individuálnych rozhovorov s utečencami z Ukrajiny tvorilo výskumnú vzorku až 85% žien. Ďalším zistením bolo, že až 79% prichádzajúcich deklarovalo svoj príchod v skupine (až 77% aspoň s 1 dieťaťom). Podobný pomer sa potvrdil aj v našom prieskume, kde až 80,0% utečencov prišlo v rámci nejakej skupiny (s príbuznými, známymi), pričom 57,1% uviedlo, že prišlo s deťmi. Obdobné závery uvádzajú i Ociepa-Kicińska, Gorzalczyńska-Koczkodaj (2022) v prípade Poľska, kde podstatnú väčšinu prichádzajúcich utečencov tvorili práve ženy s deťmi.

Z najdôležitejších potrieb respondenti v realizovanom prieskume uviedli vybavenie dokladov, umiestnenie detí do škôl/škôlok, hľadanie si práce a lekársku pomoc. Isaňski et al. (2022), realizujúci prieskum medzi 523 utečencami (ženy tvorili opäť až 84,3%), uvádzajú nasledujúce potreby utečencov – hľadanie si práce, materiálna pomoc (oblečenie, jedlo), dlhodobý prenájom, lekárska pomoc, jazykový kurz a škola/škôlka pre deti.

Pozitívnym zistením je, že na Slovensku deklarovalo ostať iba „dočasne“ až 63,9% respondentov, pričom ďalších 19,4% by sa chcelo na Ukrajinu vrátiť čím skôr. Na Slovensku plánuje ostať 16,7% opýtaných. Podobne aj v rámci Správy IOM (2022) až 64% respondentov uviedlo, že by sa vrátili na Ukrajinu, až to bude bezpečné. Ďalšie dve zistenia ukázali, že 18% sa zatiaľ nerozhodlo a 14% opýtaných očakáva, že na Slovensku zostane.

Pri viacerých odpovediach respondentov na otvorené otázky bolo cítiť silné emócie ako aj vďačnosť za prejavenu pomoc v ťažkej životnej situácii. Dokumentujú to nasledujúce slová:

„Veľmi pekne vám ďakujeme, že ste nás tak srdečne privítali. Slováci sú neskutoční. Stretli nás na hraniciach autom a priviezli nás domov. Všetko nám bolo dané a všetko bolo zabezpečené. Pomohli umiestniť dieťa do školy. Som veľmi vďačný!!!!“ Teda aj na pozadí vojnovnej tragédie sa vynárali hlboké prejavy ľudskosti a nezištnej pomoci človeka človeku.

Záver

Vojenská invázia na Ukrajinu výrazne zasiahla nielen región Európy, ale mala a má i ďalekosiahle globálne dôsledky. Priamy dopad vojny pocítili aj krajiny bezprostredne susediace, pretože hneď od prvých dní konfliktu začali z Ukrajiny utekať tisíce obyvateľov. Prvých utečencov prichádzajúcich na Slovensko čakali na hranici ich priatelia alebo príbuzní, ktorí sa o nich postarali. Neskôr však začalo prichádzať stále viac ľudí, ktorí nemali na Slovensku nikoho a nemali kam ísť. V tomto kontexte je potrebné zdôrazniť, že kľúčovú a nezastupiteľnú úlohu v prvých dňoch vojny zohralo práve aktívne občianstvo. Najrýchlejšia a najefektívnejšia pomoc bola ad hoc od jednotlivcov, mimovládnych organizácií, podnikateľov, inštitúcií, ktoré sa humanitárnou pomocou nezaoberajú ako napr. školy, internáty, športové areály, ktoré ponúkli svoje stravovacie i ubytovacie kapacity. Ľudia rýchlo vytvorili v rámci sociálnych médií podporné skupiny na pomoc utečencom a zabezpečeniu ich základných potrieb. Tieto aktivity boli účinné na základe zásady „tu a teraz“, avšak situácia s množstvom ďalších utečencov si vyžiadala a stále vyžaduje dlhodobú systémovú pomoc.

Na Slovensku, podobne ako aj v iných susedných krajinách, sa do pomoci zapojili štátne orgány, s ktorými spolupracovali miestne samosprávy. Ich pomoc aj naďalej dopĺňala aktívna dobrovoľnícka činnosť jednotlivcov, organizácií a inštitúcií, bez ktorých by nebolo možné zvládnuť enormný nápor odídcov. Medzi také možno nepochybne zaradiť aj Prešovskú univerzitu.

Literatúra

Ahoj TV. (2022a). Na univerzite v tomto akademickom roku študuje 904 ukrajinských študentov.

- <https://www.ahoj.tv/clanky/clanok/8032/>
- Ahoj TV. (2022b). Na akademickej pôde diskutoval so študentmi a dobrovoľníkmi. <https://www.ahoj.tv/clanky/clanok/8222/>
- Ahoj TV. (2022c). Na univerzite v Prešove študuje takmer tisíc Ukrajincov, škola im pomáha. <https://www.ahoj.tv/clanky/clanok/8144/video-presovska-univerzita-podala-pomocnu-ruku-ukrajincom/>
- Ahoj TV. (2022d). Univerzita má vlastnú dobrovoľnícku databázu. <https://www.ahoj.tv/clanky/clanok/8114/>
- Atrooz, F., Chen, T. A., Biekman, B., Alrousan, G., Bick, J., & Salim, S. (2022). Displacement and Isolation: Insights from a Mental Stress Survey of Syrian Refugees in Houston, Texas, USA. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5), 2547. <https://doi.org/10.3390/ijerph19052547>
- FBMV SR. (2022). Facebooková stránka Ministerstva vnútra SR. [Facebook page]. Facebook. Retrieved September 3, 2022, from <https://sk-sk.facebook.com/ministerstvovnutraSR>
- Frank, M. (2022, April 13). Ukrajinská docentka sa zmenila na študentku. Je rada, že je v Prešove. *Korzar*. <https://presov.korzar.sme.sk/c/22883394/tlmocia-vybavuju-poskytuju-psychologicku-pomoc-presov-je-v-prvej-linii.html>
- Korzar (2022, April 1). Ukrajinci sa učia slovenčinu už aj v Prešove. Záujem majú tínedžeri aj seniori. *Korzar*. <https://presov.korzar.sme.sk/c/22875117/ukrajinci-sa-ucia-slovenčinu-uz-aj-v-presove-zaujem-maju-tinedzeri-aj-seniori.html>
- Košice Online (2022, March 1). Prešovská univerzita pomáha ukrajinským študentom a zamestnancom. Košice Online. <https://www.kosiceonline.sk/presovska-univerzita-pomaha-ukrajinskym-studentom-a-zamestnancom>
- Kto pomôže Ukrajine. (2023). Informácie pre ľudí, firmy a organizácie ochotné pomôcť. <https://ktopomozeukrajine.sk/en/>
- Dudová-Bašistová, M. (2022, May 12). Spojil ich nový život. Jedna Ukrajinka utiekla pred vojnou, druhá jej tlmočila pri pôrode. *MY*

- Východ.
<https://vyhod.sme.sk/c/22905695/spojilich-novy-zivot-jedna-ukrajinka-utiekla-pred-vojnou-druha-jej-tlmocila-priporode.html>
- Ociepa-Kicińska, E., & Gorzałczyńska-Koczkodaj, M. (2022). Forms of Aid Provided to Refugees of the 2022 Russia-Ukraine War: The Case of Poland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(12), 7085. <https://doi.org/10.3390/ijerph19127085>
- PIS (2022a, March 1). Prešovská univerzita pomáha ukrajinským študentom a zamestnancom. *PIS.sk*
https://pis.sk/clanok/19960/presovska_univerzita_pomaha_ukrajinskym_studentom_a_zamestnancom.html
- PIS (2022b, April 13). Veľvyslanec Šafin vyzdvihol pomoc Prešovskej univerzity ukrajinským utečencom. *PIS.sk*
https://pis.sk/clanok/19999/velvyslanec_safin_vyzdvihol_pomoc_presovskej_univerzity_ukrajinskym_utecencom.html
- PIS (2022c, March 14). Dobrovoľníci z Prešovskej univerzity pomáhajú v teréne s tlmočením. *PIS.sk*
https://pis.sk/clanok/19970/dobrovolnici_z_presovskej_univerzity_pomahaju_v_terene_s_tlmocenim.html
- Polačková, A. (2022a). Univerzita pomáha svojim ukrajinským študentom a zamestnancom.
<https://www.unipo.sk/aktuality/41808/>
- Polačková, A. (2022b). Veľvyslanec Šafin vyzdvihol pomoc Prešovskej univerzity ukrajinským utečencom.
<https://www.unipo.sk/aktuality/42311/>
- Polačková, A. (2022c). Jedno veľké ĎAKUJEM dobrovoľníkom PU.
<https://www.unipo.sk/aktuality/41957/>
- Polačková, A. (2022d). Študenti Fakulty športu podporili benefičným turnajom deti z Ukrajiny.
<https://www.unipo.sk/aktuality/42573/>
- Polačková, A. (2022e). Univerzita spustila kurz slovenského jazyka pre odíedencov z Ukrajiny.
<https://www.unipo.sk/aktuality/42160/>
- Prešov 24 (2022a). Na univerzite v Prešove študuje vyše 900 Ukrajincov: Ako im vedia počas vojny pomôcť?
<https://presov.dnes24.sk/na-univerzite-v-presove-studuje-vyse-900-ukrajincov-ako-vedenie-reaguje-na-voynu-411254>
- Prešov 24 (2022b). Univerzita spustila kurz slovenčiny pre Ukrajincov: Lektorky naučia bez nároku na mzdu.
<https://presov.dnes24.sk/univerzita-spustila-kurz-slovenčiny-pre-ukrajincov-lektorky-naucia-naroku-na-mzdu-413541>
- Prešov 24 (2022c). Úžasní študenti v Prešove: Športovým turnajom vyzbierali peniaze deťom z Ukrajiny.
<https://presov.dnes24.sk/uzasni-studenti-v-presove-sportovym-turnajom-vyzbierali-peniaze-detom-z-ukrajiny-video-416460>
- Prešovský večerník (2022a). Veľvyslanec Šafin vyzdvihol pomoc Prešovskej univerzity ukrajinským utečencom.
<https://presovsky-vecernik.sk/spravy/presov-a-region/velvyslanec-safin-vyzdvihol-pomoc-presovskej-univerzity-ukrajinskym-utecencom/>
- Prešovský večerník (2022b). Dobrovoľníci z Prešovskej univerzity pomáhajú v teréne s tlmočením.
<https://presovsky-vecernik.sk/spravy/presov-a-region/dobrovolnici-z-presovskej-univerzity-pomahaju-v-terene-s-tlmocenim/>
- Prešovský večerník (2022c). Prešovská univerzita spúšťa bezplatný kurz slovenčiny pre utečencov.
<https://presovsky-vecernik.sk/spravy/presov-a-region/presovska-univerzita-spusta-bezplatny-kurz-slovenčiny-pre-utecencov/>
- PSK (2022). Platforma Chcem pomôcť Ukrajine.
<https://po-kraj.sk/sk/ukrajina/#platforma>
- Rádio Slovensko (2022). Prekladať na hraniciach budú aj ukrajinskí študenti.
<https://slovensko.rtvsk.sk/clanky/spolocnost/285169/prekladat-na-hraniciach-budu-aj-ukrajinski-studenti>
- TASR (2022a). Prešovská univerzita pomáha ukrajinským študentom a zamestnancom.
<https://www.teraz.sk/regiony/presovska-univerzita-pomaha-ukrajinsk/615823-clanok.html>
- TASR (2022b). Prešovská univerzita a veľvyslanectvo SR v Kyjeve uzavreli memorandum.

- <https://www.teraz.sk/regiony/presovska-univerzita-a-velvyslanectvo/626534-clanok.html>
- TASR (2022c). Študenti Prešovskej univerzity podporili turnajom deti z Ukrajiny. <https://www.teraz.sk/regiony/presov-studenti-fakulty-sportu-pu-po/635412-clanok.html>
- TASR (2022d). Prešov spustil výučbu kurzov slovenského jazyka pre Ukrajincov. <https://www.teraz.sk/regiony/presov-univerzita-spustila-vyucbu-ku/623638-clanok.html>
- TASR (2022e). Dobrovoľníci z Prešovskej univerzity pomáhajú v teréne s tlmočením. <https://www.teraz.sk/regiony/dobrovolnici-z-presovskej-univerzity/618474-clanok.html>
- TASR (2022f). Prešovská univerzita pomáha ukrajinským študentom a zamestnancom. <https://www.teraz.sk/regiony/presovska-univerzita-pomaha-ukrajinsk/615823-clanok.html>
- TV JOJ (2022). Anastazia ušla pred vojnou vo vysokom štádiu tehotenstva. Bábätko sa narodilo v Prešove. <https://www.noviny.sk/slovensko/680955-anastazia-usla-pred-vojnou-vo-vysokom-stadiu-tehotenstva-babatko-sa-narodilo-v-presove>
- TV Markíza (2022). Pomoc dobrovoľníkov. https://reflex.markiza.sk/aktualne/2053436_pomoc-dobrovolnikov
- TV Noviny (2022). Z mladých dievčat študujúcich u nás sa po vypuknutí vojny v ich domovine stali náhradní rodičia mladších súrodencov. https://tvnoviny.sk/domace/clanok/152677-mnohe-ukrajinske-mamy-iba-priviedli-deti-starsim-surodencom-a-vratili-sa-spat?campaignsrc=tn_clipboard
- UNHCR (2022). *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*. <https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfc47/handbook-procedures-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention.htm>
- Walker, I. (2010). *Research Methods and Statistics*. MacMillan.

Príspevok je čiastkovým výstupom projektu APVV-21-0057 Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca počas a po pandémie COVID-19: faktory a perspektívy, dopad na politiky.